

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravištvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za ostanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Novi zakon o obdačenji žganja.

(Napisal Straženski.)

(Dalje.)

Očetje novemu, mnogovrstno slabemu zakonu so madjarski politiki zapravljivei. Oni ženejo ondi davke brezobzirno k višku pa zmiraj še zevajo njihove peneznice. Da bi bližajočemu se jim finančnemu polomu vsaj za nekaj časa ušli, zahtevali so od naših ministrov, naj privolijo v večje obdačenje žganja. Kajti po nesrečnej nagodbi, na čije brgljah sloni dualizem, pripada k vzajemnim zadevam tudi obdačevanje žganja. Naši ministri so se tem manje pomišljevali, ker tudi najhuje napeti dohodki ne zadostujejo, da bi pokriti bili vsi izdatki; vsako leto zmanjka nam po več milijonov goldinarjev; na primer l. 1878 fl. 23 milj., l. 1879 fl. 78 milj., l. 1880 fl. 25 milj., l. 1881 fl. 53 milj., l. 1882 fl. 37 milj., l. 1883 fl. 28 milj., l. 1884 fl. 40 milj., l. 1885 fl. 15 milj., l. 1886 fl. 8 milj., l. 1887 fl. 27 milj., torej v desetih letih 338,392.331 fl. Stroški za vojaštvo so nam teh milijonov največ naložili ter silili vzeti jih na posodo.

Ni čuda tedaj, da naši ministri vsako priliko radi porabijo, dohodke povzvišati. Zlasti prav prišla jim je madjarska zahteva žganje občutneje obdačiti. Hrabrili so jih zgledi inozemskih držav, ki dobivajo ogromnih davkov od žganja: Nemčija 71, Francoska 124, Severna Amerika 170, Angleška 200, Ruska 420 milijonov goldinarjev vsako leto, naša Avstrija cizlitavska pa 7,801.168, translitavska pa 9,499.695 goldinarjev vkup samo: 17,300.863 fl.

Vrhu tega dajalo je pri nas žganje 7½ milijona; v primeri k drugim neposrednim davkom premalo. Kajti sladkor daje 12 milijonov, sol 18 milijonov, pivo 23 milijonov, tobak 47 milijonov čistega dohodka davkarijam. Sicer so nalagali do sedaj 11 fl. davka na hektoliter čistega alkohola. Toda ljudje so si vedeli pomagati, da je velike žganjarne hektoliter stal

samo 8 fl. 70 kr., srednje žganjarne s pavšalovanim davkom pa komaj 4—5 fl. Manjših žganjarnjavi davki so pa itak bili primeroma zmiraj neznatni. Znašali so l. 1885/6 za vsem skupaj 224.543 fl. Naposled uplivalo so še želje „šnoparske kuge“ v okom prihajati. In tako sklene večina narodno-konservativna v državnem zboru po nasvetu ministrov novo in večje obdačenje žganja, to pa po zgledu pruske Nemčije.

Izračunili so, da vsa Avstrija porabi v enem letu alkohola 1,878.000 hektolitrov, naše dežele 997.458 ogerske 870.542. Pri tem računu ostane do l. 1898 ter se bode od takšnega žganja davek pobiral 35 fl. od hektolitra alkohola. Kdor bode pa hotel več žganja žgati, na primer spekulant, da bi s preobilico svojih pridelkov ceno in zaslužek drugim žganjarjem krčili, ta bode moral plačevati po 45 fl. od hektolitra. Kar se bode torej žganja pridelovalo nad 1,878.000 hektolitrov, to bode višje obdačeno, namreč s 45 fl. hektoliter. Tako se hoče zaprečiti, da ne bode preveč žganja pridelovali.

Davek bode se pa pobiral ali od žganjarjev (produksijski davek) ali od trgovcev, krčmarjev itd. v istem trenutku, ko se dotično količinstvo žganja izpusti iz nadzorstva finančarjev ter izroči svobodnemu prometu (konsumni davek.) Žganjarjem se more dovoliti 6mesečni obrok za vplačanje davka, trgovcem itd. pa 4mesečni.

Žganjarne bodo zanaprej peterne: I. gospodarske, ki iz moknatih, doma pridelanih tvarin: krompirja, zrnja itd. žgejo žganje; toda zdrozgalnični prostor ne sme presegati 13 hektolitrov, II. iste gospodarske, čijih zdrozgalnice pa zavzemajo več nego 13 hektolitrov, III. žganjarne, ki žgejo: staničvine (celuloze), skrobno moko, topinambur, peso, melas in sirup, sploh odpadke cukraren, IV. žganjarne, katere žgejo: tropine vinske in pridelujejo vinokisle soli, V. žganjarne, ki žgejo: sadje, tropine sadovne, jagode, korenice, droži, strdovo vodo itd.

Odmerjavali pa bode davek deloma še tudi

tako, kakor do sedaj, namreč po načinu odkupa in pavšalovanja. To so glavne črte novega zakona. Prihodnjič še nekoliko besed o njegovih nasledkih.

Nova podružnica sv. Cirila in Metoda.

Podružnica šolske družbe sv. Cirila in Metoda so velevažne za naše kraje, saj je naloga te družbe to, da vničuje zlobno delovanje nemškega „šulvereina“. Taka podružnica je od dne 30. septembra t. l. pri sv. Lenartu v slov. goricah, ustanovili so jo v gostilni g. Poliča isti den in to prav slovesno. Okoli 3. ure popoldan zasvirala je krasno pod vodstvom marljivega kapelnika g. Kurnika dobro izurjena in iz daleka iskana slovenska Št.-Lenartska godba ter tako vzvišala imeniten pomen bližajočega se trenutka. Prostor gostilne polnili so se z najodličnejšimi osebami župnije sv. Lenarta in okolice. Videli smo med obilnimi vdeleženci mil. g. kanonika, preč. gg. sodnika Wengerja, pristava Petroviča, odvetnika dr. Lešnika, knjigovodja Zatlankala, dva g. bogoslovca, načelnika okr. zastopa P. Mesareca, J. Vogrina, A. Rola, J. Ropa, M. Šumana itd. Zastopana je bila tudi vsaka župnija iz okolice, še sv. Bolfank, izvzeti je samo sv. Benedikta in to se nam dozdeva toliko čudovitnejše, ker je ravno iz te župnije veliko udov k našemu društvu pristopilo.

Ob 1/4. uri pozdravi č. g. J. Bohanec z iskrenimi besedami zbrane došle p. n. gospode in vpisane ude družbe. Prebere vabilo, s katerim so se vabili slov. posestniki pristopiti v lepo in pomenljivo družbo. Glasi se tako-le:

Pridnim otrokom najljubši je očetov glas, zato vas vabimo, dragi rojaki, v sladko naročje dveh skrbnih očetov, ki sta delila Slovencem že pred tisoč let nebeški kruh življenja ter še skrbela v svoji smrti uri za nje, pa tudi še zdaj skrbita in prosita za svoj ljubljani slovanski rod pred tronom milosti božje — in ta dva premila očeta slovenska sta sv. Ciril in Metod. Zapustila sta nam ta dva duhovna očeta prekrasno dedščino, sv. kat. vero in mili jezik slovenski. Ta dva bisera, talenta, po Slomškovih besedah potrebna, kakor svetle oči, sta nam privojskovala sv. Ciril in Metod po hudem preganjanju in trdeji ječi. Nju moramo prinesiti tudi enkrat pred tron božji. Ali ravno ti svetinji nam hočejo vzeti narodni naši nasprotniki. Ker pa niso v stanu pohrustati trdega debela, zato so se lotili cvetja, kakor gosenice — segli so po slovenskih otrokih v šoli ter jim želijo iztrgati s pomočjo zdaj že v srci slovenskih goric — pri sv. Lenartu v slov. gor. — vstanovljenega nemškega „šulvereina“ sv. vero in zadušiti v njih mladih prsih ljubezen do sladke matrne besede.

Slovenci, prebivalci rajskih slovenskih goric, k temu ne smemo molčati, ne rok križem držati. Vstanoviti želimo še to leto — ravno pri sv. Lenartu v slov. gor. — podružnico velike družbe šolske sv. Cirila in Metoda in sicer za sv. Lenart in okolico. Njej je namen: buditi med slovenskimi otroci sv. vero in ljubezen do maternega jezika. To je isti namen za katerega sta gorela in živela sv. brata Ciril in Metod.

Družbenik sme biti vsak, možki in ženska, ki se oglasi, da če izpolnjevati družbene dolžnosti.

Stariši zapišite va-njo ne le sebe, ampak tudi svoje odrasle otroke, da bodo rasli na priprošujo sv. apostola v sv. veri, modrosti in umnosti. In v to pomozi Bog in sv. apostola Ciril in Metod!

Vabilo, ki ga je moral vsak pred podpisom prebrati, pridobilo nam je več kot 150 udov in sicer še pred vstanovljenjem družbe.

Po krasnih, vsakemu rodoljubu v srce se-gajočih vabilnih besedah prečita še pravila podružnice družbe sv. Cirila in Metoda, ki so so bila od navzočih z navdušnostjo vzprejeta. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Pljuča in njih opravilo.

Čem bolj pozna človek sebe, tem lažje mu bode, da se ravna prav, tako, kakor njegovi naravi ugaja. Pri tem mu pa sodi še posebno dobro, ako pozna svoje telo in zna tudi opravila, ki jih imajo telesni udje za to, da se počuti človek dobro ter si ohrani zdravje svoje.

Pljuča pa so imenitni ud v človeškem telesu in imamo jih za to, da po njih dihamo ter tako slabo sapo izpravimo iz sebe, dobro pa pijemo va-se. O njih piše se v „zbirki domačih zdravil“ tako-le: Spletena so iz jako tenkih vejic treh cevi, katerih prva se imenuje sapnik ali dušnik; drugi pravimo pljučna odvodnica, tretji pa pljučna dovodnica. Prva cev nam rabi za sapo, druga in tretja za kri. Kar je meh v kovačnici, to so pljuča v našem telesu. Težka so nekaj čez jeden kilogram in obstojé iz dveh precej enakih kril, ki od obeh strani srce obdajate. Pljučna skupina s srcem vred skrita je v prsni votlini. Namen pljuč je pravi ta, da zboljšujejo kri, katera temno-rdeča, toraj spridena, va-nje prihaja in jih svetlo rdeča zopet zapušča. To se zgodi s spajanjem zraka, s katerim pride kri v pljučih v dotiko. Sapa namreč prihaja po sapniku od zunaj v pljuča po dveh potih: skozi nos in skozi usta. Sapnik je zložen iz kakih dvanajst hrustančastih obročkov, katere koža družega na družega veže. Zgoraj sapnik drži v usta in je posredno tudi

